

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 36/2023**

Het Hof verwerpt het beroep tegen de wet die instemt met het Belgisch-Iraans verdrag, maar de slachtoffers van een veroordeelde moeten worden ingelicht over zijn overbrenging opdat een rechter de wettigheid ervan zou kunnen toetsen

In 2021 werd A. Assadi, een Iraans diplomaat, in België veroordeeld wegens een terroristisch misdrijf. Op 11 maart 2022 sloten België en Iran een verdrag inzake de overbrenging van veroordeelde personen. Tien personen en de « Conseil national de la Résistance iranienne » vorderen de vernietiging van de bepaling waarbij wordt ingestemd met dat verdrag, omdat het zou toelaten A. Assadi over te brengen naar Iran, waar hij onmiddellijk in vrijheid zou kunnen worden gesteld. O. Vandecasteele, een Belg die sinds februari 2022 in Iran wordt vastgehouden en die sindsdien werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 40 jaar en 74 zweepslagen, komt tussen in de procedure om zich tegen die vordering te verzetten.

Bij zijn arrest nr. 163/2022 heeft het Hof de bestreden bepaling gedeeltelijk geschorst. Bij de beoordeling ten gronde, in het arrest nr. 36/2023, verwerpt het Hof het beroep tot vernietiging. Het Hof preciseert daarbij evenwel dat, in geval van de overbrenging van een veroordeelde, de Regering een concrete afweging moet maken van de beschermingsplicht ten aanzien van het recht op leven en het recht op menselijke waardigheid. Die afweging moet kunnen worden onderworpen aan het toezicht van de rechtbank van eerste aanleg. Daarom dient de Regering, wanneer zij een beslissing tot overbrenging neemt, de slachtoffers van handelingen van de betrokken veroordeelde daarover in te lichten zodat zij die beslissing ook daadwerkelijk door de rechtbank van eerste aanleg op haar wettigheid kunnen laten toetsen.

1. Context van de zaak

In februari 2021 veroordeelde de correctionele rechtbank te Antwerpen Assadollah Assadi, een Iraans diplomaat, tot een gevangenisstraf van 20 jaar wegens een poging tot terroristische aanslag. Op 11 maart 2022 sloot België met de Islamitische Republiek Iran (hierna : Iran) een verdrag inzake de overbrenging van veroordeelde personen. Verschillende personen en de « Conseil national de la Résistance iranienne », die burgerlijke partijen waren bij het proces van A. Assadi, vorderen de vernietiging van artikel 5 van de wet van 30 juli 2022, waarbij met dat verdrag wordt ingestemd. De verzoekende partijen verwijten het verdrag de overbrenging van A. Assadi naar Iran mogelijk te maken, waar hij onmiddellijk in vrijheid zou kunnen worden gesteld. Olivier Vandecasteele, een Belg die sinds februari 2022 in Iran wordt vastgehouden, komt tussen in de procedure om zich tegen die vordering te verzetten.

Bij zijn arrest [nr. 163/2022](#) heeft het Hof de bestreden bepaling geschorst in zoverre het verdrag de overbrenging toestaat, naar Iran, van een Iraniër die in België is veroordeeld wegens het plegen, met de steun van Iran, van een terroristisch misdrijf.

Na de uitspraak van dat arrest werd de veroordeling van O. Vandecasteele in Iran tot een gevangenisstraf van 40 jaar en 74 zweepslagen bekendgemaakt. Die laatste verklaart dat hij in bijzonder onwaardige omstandigheden wordt vastgehouden en voert aan dat een volledige inwerkingtreding van het verdrag absoluut noodzakelijk is om een einde te maken aan zijn detentie in Iran.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De ontvankelijkheid

De Ministerraad en O. Vandecasteele voeren aan dat de kritiek van de verzoekende partijen niet ontvankelijk is, omdat zij niet de Belgische nationaliteit hebben en niet in België verblijven.

Het Hof wijst erop dat de verzoekende partijen-natuurlijke personen in het Belgisch recht de hoedanigheid van slachtoffer hebben verkregen. In die hoedanigheid genieten zij verschillende waarborgen in het kader van de strafuitvoering, die hun zouden kunnen worden ontzegd om reden van de tenuitvoerlegging van de bestreden bepaling. Volgens het Hof vormt die door een strafgerecht erkende hoedanigheid van slachtoffer, voor de bescherming van die rechten, een voldoende nauwe band met België opdat het Hof zich kan uitspreken over hun kritiek.

2.2. De grond van de zaak

2.2.1. Het recht op leven

De verzoekende partijen voeren een schending aan van het recht op leven (artikel 2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 6 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten). De instemmingswet zou het recht op leven van de slachtoffers schenden in zoverre zij de Belgische Regering toestaat om een persoon over te brengen naar Iran, die in België is veroordeeld wegens een poging tot terroristische aanslag op andermans leven, met de steun van Iran.

Het Hof herinnert eraan dat **elke Staat de nodige maatregelen moet nemen om het leven van personen te beschermen. Dat omvat de verplichting om de definitieve rechterlijke beslissingen** die worden uitgesproken in het kader van de eerbiediging van het recht op leven ten uitvoer te leggen. Het Hof onderstreept in dat verband dat Iran het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, waarvan artikel 6 het recht op leven waarborgt, heeft geratificeerd.

Wat de situatie van O. Vandecasteele betreft, oordeelt het Hof dat **het recht om een menswaardig leven te leiden inhoudt dat een gevangene in hechtenis wordt gehouden in omstandigheden die de eerbiediging van de menselijke waardigheid waarborgen.** Die verplichting volgt meer bepaald uit de artikelen 7 en 10 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, dat door Iran werd geratificeerd.

Het Hof is van mening dat, meer nadrukkelijk dan het geval was bij het onderzoek van de vordering tot schorsing, **thans uit het debat voor het Hof blijkt dat het beroep tot vernietiging niet de ongrondwettigheid van de instemmingswet en van het verdrag zelf betreft, maar de ongrondwettigheid van de toepassing ervan in één welbepaald geval,** dat niet in de wet, noch in het verdrag wordt vermeld. Het Hof is niet bevoegd om zich uit te spreken over een mogelijke ongrondwettigheid die niet uit de bestreden norm, maar uit de toepassing ervan voortvloeit.

Het staat niet aan het Hof *in abstracto* een afweging te maken van de beschermingsplicht ten aanzien van het recht op leven, enerzijds, en het recht om een menswaardig leven te leiden, anderzijds. Die afweging dient in een concrete zaak en geval per geval plaats te vinden, onder rechterlijk toezicht. Het komt de bevoegde rechter (in principe de rechtbank van eerste aanleg) toe om, met inachtneming van de scheiding der machten, de wettigheid te controleren van een beslissing van de Regering waarbij de overbrenging wordt toegestaan van een in België opgesloten persoon naar de vreemde Staat waarvan die persoon onderdaan is.

2.2.2. De inachtneming van het gezag van gewijsde van de beslissingen van de Belgische rechtscolleges

De verzoekende partijen verwijten de bestreden bepaling dat ze de discretionaire bevoegdheid van de Regering om een veroordeelde persoon over te brengen naar Iran, niet afbakent. Het gezag van gewijsde van de veroordelingen zou niet worden gevrijwaard.

Het Hof verwerpt die kritiek. Volgens het Hof hebben overbrengingen van veroordeelde personen tussen Staten niet tot doel, noch tot gevolg de aard of de duur van de door de rechtscolleges uitgesproken straffen te wijzigen. Zij stellen evenmin de schuld van de veroordeelden ter discussie. De tenuitvoerlegging van een beslissing tot overbrenging schendt dus niet het gezag van gewijsde van het vonnis tot veroordeling. Het is overigens de verantwoordelijkheid van de Regering, wanneer zij een beslissing neemt waarbij de overbrenging van een veroordeelde wordt toegestaan, alle daarbij betrokken belangen af te wegen.

2.2.3. Het recht van de slachtoffers op een daadwerkelijk rechtsmiddel

De verzoekende partijen verwijten de bestreden bepaling en het verdrag van 11 maart 2022 dat zij niet voorziet in enig daadwerkelijk rechtsmiddel ten gunste van de slachtoffers van een misdrijf in de hypothese van een overbrenging van de pleger van dat misdrijf.

Het Hof oordeelt dat zou kunnen worden aangenomen dat, krachtens het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie (artikelen 10 en 11 van de Grondwet), de slachtoffers van de handelingen van een persoon die mogelijk in aanmerking komt voor een maatregel van overbrenging tussen Staten, daarover moeten worden ingelicht door de Regering en dat zij daarover moeten worden gehoord, naar het voorbeeld van wat is bepaald voor de slachtoffers op het gebied van de strafuitvoering. Een dergelijke ongrondwettigheid zou evenwel niet voortvloeien uit de bestreden bepaling, noch uit het verdrag van 11 maart 2022, maar uit een lacune in de wetgeving die door de wetgever zou moeten worden opgevuld. Een dergelijke regelgeving zou moeten gelden voor alle slachtoffers van de handelingen van personen met een buitenlandse nationaliteit die een maatregel van overbrenging kunnen genieten, ongeacht de Staat van tenuitvoerlegging.

Het Hof oordeelt echter dat, krachtens artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, **de slachtoffers van de handelingen van de veroordeelde persoon ten aanzien van wie een maatregel van overbrenging wordt genomen, een daadwerkelijk rechtsmiddel tegen die maatregel moeten genieten ter bescherming van hun recht op leven.** Dat rechtsmiddel kan worden uitgeoefend bij de rechtbank van eerste aanleg of, in geval van dringende noodzakelijkheid, bij de voorzitter van die rechtbank. Het Hof preciseert dat, **om het daadwerkelijke karakter van het rechtsmiddel te waarborgen, de Regering, wanneer zij ten aanzien van een veroordeelde een beslissing tot overbrenging tussen Staten neemt, erover moet waken dat de slachtoffers worden ingelicht over die beslissing.** Onder dat voorbehoud verwerpt het Hof de kritiek.

3. Besluit

Het Hof **verwerpt het beroep, onder voorbehoud** van de verplichting voor de Regering, wanneer zij ten aanzien van een veroordeelde een beslissing tot overbrenging tussen Staten neemt, erover te waken dat de slachtoffers worden ingelicht over die beslissing.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)